

Tiende Voortgangsrapportage PMR/750ha

Vastgesteld door het Bestuurlijk Overleg PMR/750ha op 20 september 2011

Inhoud

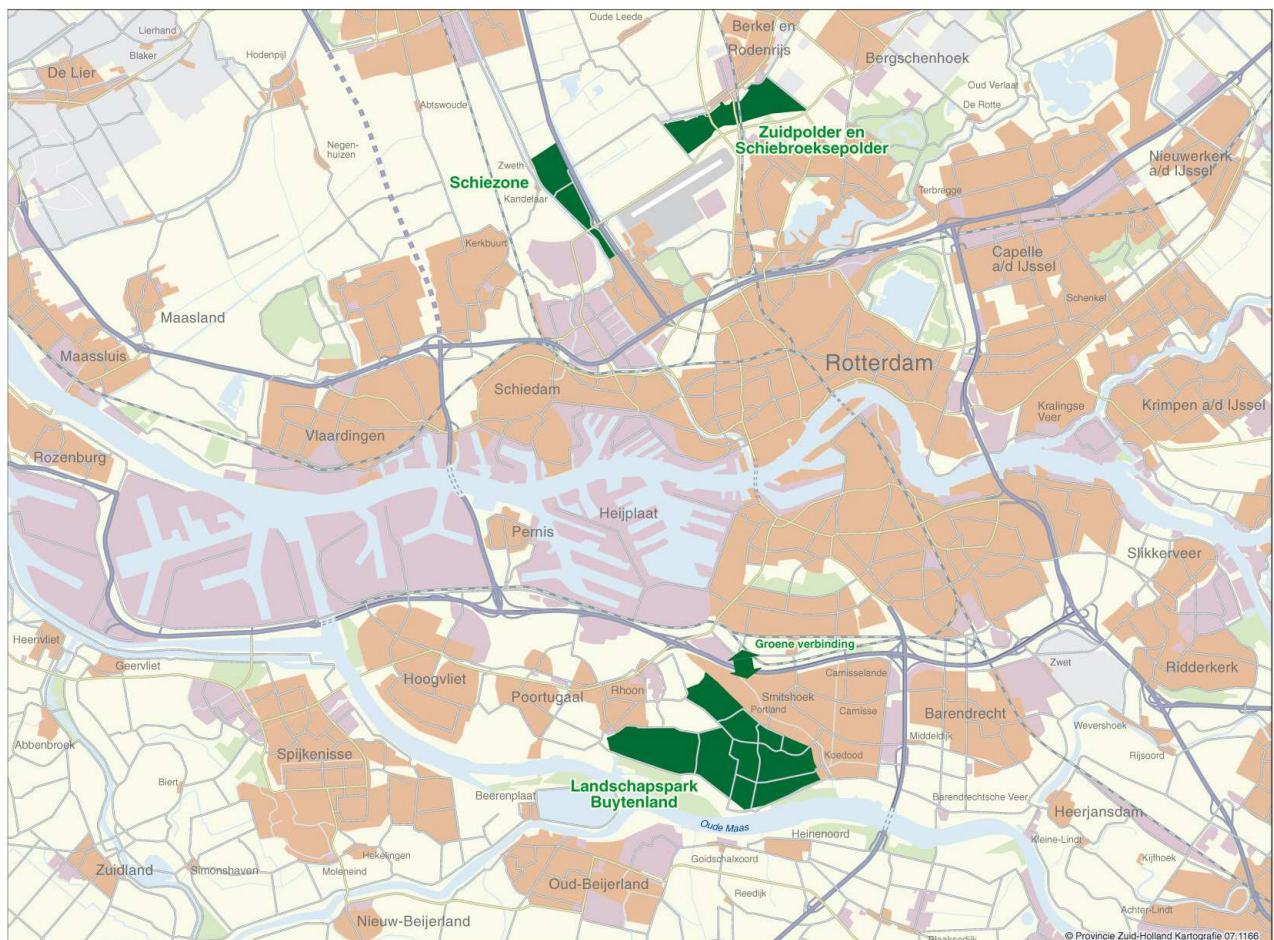
1. Inleiding	3
2. Planning	5
3. Voortgang deelprojecten PMR/750ha	6
3.1 Het Buitenland van Rhoon (600ha natuur- en recreatiegebied op IJsselmonde)	6
3.2 Noordrand: Schiezone (50ha natuur- en recreatiegebied) en Schiebroekse en Zuidpolder (“Vlinderstrik”, 100ha natuur- en recreatiegebied)	10
3.3 Groene Verbinding: wandel- en fietsverbinding over infrastructuurbundel	13
4. Scope / doelstellingen	15
5. Financiën	15
6. Risico's	16
7. Organisatie en kwaliteit	19

1. Inleiding

Na de parlementaire instemming eind 2006 met de PKB PMR en de uitvoeringsafspraken zoals vastgelegd in de Uitwerkingsovereenkomst PMR/750ha (UWO PMR/750ha), staan de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en de stadsregio Rotterdam voor de volgende opgave:

- Sturing op het Programma PMR/750ha: interbestuurlijke programmacoördinatie met als kerntaken sturing op resultaat, voortgang, tijd, budget en risico's zoals omschreven in de PKB PMR en UWO PMR/750ha;
- De feitelijke realisatie van de onder het programma vallende deelprojecten:
  - o Het Buitenland van Rhoon op Midden-IJsselmonde (600ha natuur- en recreatiegebied), projecttrekker provincie Zuid-Holland;
  - o Noordrand van Rotterdam bestaande uit de Schiebroekse en Zuidpolder ("Vlinderstrik", 100 ha natuur- en recreatiegebied) en de Schiezone (50 ha natuur- en recreatiegebied), projecttrekker gemeente Rotterdam;
  - o Groene Verbinding (wandel- en fietsverbinding over infrastructuurbundel), projecttrekker stadsregio Rotterdam.

Hieronder volgt een overzichtsk kaart met de genoemde deelprojecten.

Het Programma PMR/750ha kent ten opzichte van de andere PMR-onderdelen een eigen uitvoeringsdynamiek over een periode van 15 jaar. Om de dubbele doelstelling van PMR waar te maken, spannen partijen zich maximaal in om de voortgang inzake de planvorming,

uitvoering van de grondverwerving en exploitatie te bespoedigen. De PKB, de UWO PMR/750ha en het in 2007 vastgestelde Uitvoeringsprogramma PMR/750ha zijn leidend.

Als eerste aanspreekpunt voor het Programma PMR/750ha heeft de provincie Zuid-Holland samen met haar bestuurlijke partners de stadsregio Rotterdam en de gemeente Rotterdam afspraken gemaakt over de onderlinge taak- en rolverdeling en samenwerking en deze vastgelegd in een programmabeheersstructuur. Sluitstuk daarvan is de Administratieve Organisatie, waarbij op productniveau de voorwaarden worden geschapen voor eenduidigheid in sturing, control, administratie en informatiestromen.

Verslagperiode Tiende Voortgangsrapportage

Deze Tiende Voortgangsrapportage PMR/750ha heeft betrekking op de periode van 1 januari tot en met 30 juni 2011. Voor het programma en de deelprojecten volgt een beschrijving van de voortgang van de mijlpalen over de genoemde verslagperiode, waarna ook een korte doorkijk volgt voor de komende periode. In een paragraaf 'planning' wordt voor alle deelprojecten inzicht gegeven in de mijlpalen tot en met eind 2013.

Communicatie Programma PMR/750ha

Met de vaststelling van de bestemmingsplannen in 2010 en 2011 heeft een heroriëntatie op de communicatie plaatsgevonden. De focus is verschoven van de communicatie van begeleiden van procedures naar zorgvuldige communicatie met stakeholders, belangenbehartigers, agrariërs en bewoners rondom de aanleg, inrichting en het beheer van de gebieden. Het betreft communicatie gericht op profilering van de drie afzonderlijke gebieden in hun eigen context. Hierbij wordt samengewerkt met de toekomstige beheerders. De koppeling met de andere PMR-onderdelen, waaronder Maasvlakte 2, blijft doorklinken. Bij officiële mijlpalen wordt een inhoudelijke link gelegd met PMR en de dubbeldoelstelling.

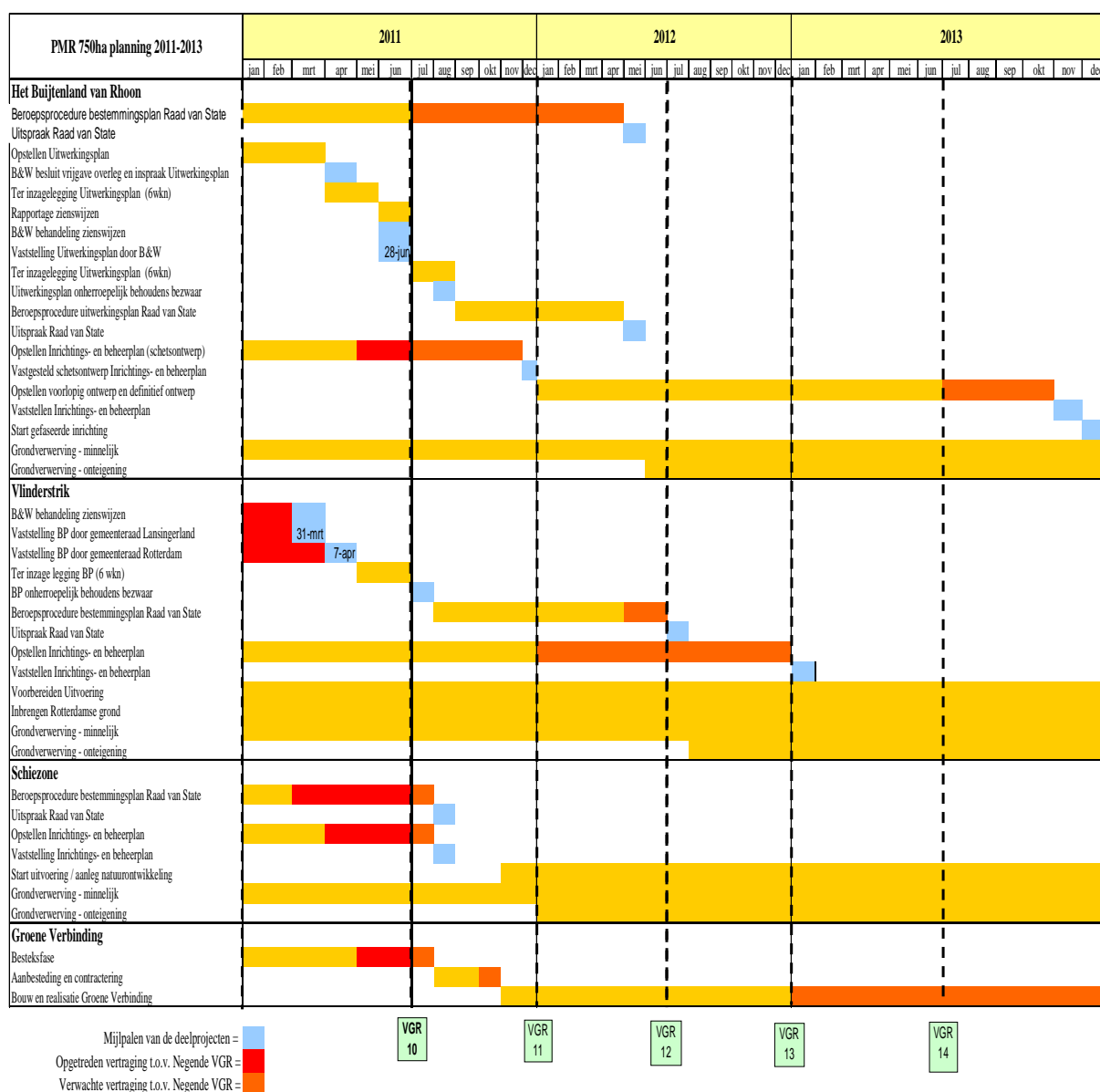
Via de website www.kiezenvoorgroen.nl kunnen geïnteresseerden informatie krijgen over de deelprojecten van PMR/750ha. De meest actuele informatie wordt bijgehouden op de afzonderlijke websites van de deelprojecten. 'Kiezen voor groen' zal steeds meer gaan fungeren als portal, waarop wordt doorverwezen naar de websites van de deelprojecten. De wijze waarop de communicatie per deelproject in de verslagperiode is uitgevoerd, wordt behandeld in de volgende paragrafen.

2. Planning

Met de vaststelling van de bestemmingsplannen en het uitwerkingsplan Buitenland van Rhoon in 2010 en 2011 geldt voor de deelprojecten van het programma PMR/750ha dat de RO-fase - behoudens de beroepsprocedures bij de Raad van State - is afgerond.

De deelprojecten bevinden zich nu in de fase van verwerving, inrichting en beheer.

In de onderstaande figuur is een planning opgenomen, waarbij per deelproject de mijlpalen voor 2011, 2012 en 2013 zijn weergegeven. Voor alle vier de deelprojecten geldt dat er sprake is van vertraging ten opzichte van de in de Negende VGR opgenomen planning. Hoewel er vertraging is opgetreden (met rood gekleurd) en verwacht (met oranje gekleurd), past de planning binnen de afspraken van de UWO en het Uitvoeringsprogramma PMR/750ha. De oorzaak van de vertragingen wordt toegelicht bij de voortgang van de deelprojecten onder de kopjes 'planvorming'. De stippellijnen markeren de peildata van de halfjaarlijkse Voortgangsrapportages PMR/750ha aan de Tweede Kamer.

NB Inzet is gericht op oplevering van de Groene Verbinding in het voorjaar van 2014.

3. Voortgang deelprojecten PMR/750ha

3.1 Het Buitenland van Rhoon (600ha natuur- en recreatiegebied op IJsselmonde)

Organisatie

In de verslagperiode hebben de provincie Zuid-Holland en de gemeente Albrandswaard zich toegespitst op de juridisch-planologische procedures inzake het bestemmingsplan en het uitwerkingsplan. Tevens zijn voorbereidingen getroffen voor de realisatie van het natuur- en recreatiegebied. Hierbij gaat het om de verwerving van gronden en de uitwerking van de inrichting en het beheer van het gebied.

Planvorming

Nadat de gemeenteraad van Albrandswaard op 26 april 2010 het bestemmingsplan met uitwerkingsplicht had vastgesteld, resteerde de opgave om binnen de natuurbestemming voor de uit te werken delen van het bestemmingsplan - een gebied van ca. 150 hectare ten zuiden van de Essendijk - een keuze te maken tussen natte natuur of natuurakkers.

In de verslagperiode heeft de gemeente Albrandswaard in goed overleg met de bestuurlijke partners en met input van het tussenadvies van de heer Heijkoop (zie tekst onder voorbereiding op het beheer) een ontwerp-uitwerkingsplan opgesteld.

Het ontwerp-uitwerkingsplan heeft van 15 april tot en met 26 mei 2011 tervisiegelegen. Er zijn 23 zienswijzen ingediend. De zienswijzen bevatten met name bezwaren tegen de natuurbestemming van het onderliggende bestemmingsplan. Ook zijn bezwaren geuit over de financiële haalbaarheid en maatschappelijke uitvoerbaarheid van de plannen en het ontbreken van draagvlak bij agrariërs. Op 28 juni 2011 heeft het College van B&W van Albrandswaard het uitwerkingsplan ongewijzigd vastgesteld. Behoudens de beroepsprocedures voor het bestemmingsplan en het uitwerkingsplan bij de Raad van State, is daarvoor de planologische basis afgerond. De verwachting dat de Raad van State in mei 2011, ongeveer een jaar na de vaststelling van het bestemmingsplan, uitspraak zou doen over de ingestelde beroepen is niet uitgekomen. Rekening moet worden gehouden met een jaar uitloop. De uitspraak kan in de eerste helft van 2012 plaatsvinden, gelijktijdig met de uitspraak over mogelijke beroepen op het uitwerkingsplan.

De voortgang past binnen de in de UWO en het Uitvoeringsprogramma PMR/750ha gemaakte afspraken ten aanzien van de planning.

Grondverwerving

De PKB PMR, het bestemmings- en uitwerkingsplan en het in voorbereiding zijnde schetsontwerp van het inrichtings- en beheerplan bieden een belangrijke basis voor de verwervingen en de daarbij behorende strategie. Deze strategie en de daarbij behorende planning is de afgelopen periode nader verfijnd.

In de verslagperiode zijn de gesprekken met eigenaren en pachters over grondverwerving doorgezet. De gesprekken vinden plaats in het kader van minnelijke verwerving, waarbij de grondeigenaar en de provincie in overleg komen over een prijs en voorwaarden voor aankoop van grond. Zonodig komen hier ook zaken als inpassing in de toekomstige situatie aan de orde. Voor zowel het gebied ten noorden als ten zuiden van de Essendijk gebeurt dit op basis van volledige schadeloosstelling.

De provincie heeft met nagenoeg alle van de 55 grondeigenaren in het gebied gesprekken gevoerd. Deze gesprekken hebben in de verslagperiode in 3 gevallen geleid tot een minnelijke overeenstemming voor een areaal van ongeveer 5 hectare. In totaal heeft de provincie nu ca. 35 hectare in bezit. Daarnaast heeft de provincie voor een areaal van nog eens ca. 6,5 hectare conceptovereenkomsten met diverse eigenaren in voorbereiding, waarmee de grondoverdracht binnenkort wordt afgerond. Voor ca. 400 ha is de provincie actief bezig met taxaties en biedingen aan eigenaren. Daarbij wordt de gefaseerde verwervingsstrategie gevolgd zoals in 2010 geformuleerd.

Ambitie is dat zoveel mogelijk minnelijk tot overeenstemming wordt gekomen met grondeigenaren. Om dit te bewerkstelligen zal de grondverwerving vanaf dit najaar geïntensiveerd worden. Parallel daaraan worden voorbereidingen getroffen om zonodig met behulp van onteigening gronden te kunnen verwerven. Dit gebeurt om de urgentie van het verkrijgen van grondeigendom te benadrukken en zonodig op termijn ook de laatste percelen in eigendom te krijgen. In dit kader zullen eerst alle eigenaren die grond bezitten in de Zegen- en Portlandpolder (eerste fase) - voor zover dat nog niet is gedaan - een aanbieding krijgen. Verwacht wordt dat op deze wijze in 2012 meer druk ontstaat om ook met de andere eigenaren uit de eerste fase minnelijk tot overeenstemming te komen.

In 2009 zijn de eerste ervaringen opgedaan met de aankoopwaarde van de gronden in het gebied. Dit heeft de minnelijke verwerving in 2010 en 2011 ondersteund, omdat er meer duidelijkheid bestaat over de marktconforme prijzen. Er heeft enkele malen overleg plaatsgevonden met de belangrijkste zaakwaarnemers en rentmeesters om te komen tot een eenduidige uitgangssituatie voor de grondprijzen. Daarnaast zijn de afgelopen periode nadere referenties voor prijsvorming zowel in als buiten het gebied tot stand gekomen. Duidelijk is dat een aantal zaakwaarnemers de door de provincie geboden aankoopwaarde onderschrijft. Bevestiging hiervan volgt in de loop van dit jaar en in 2012, waardoor prijsvorming van verwervingen in dit gebied steeds minder discussie zal opleveren.

Hoewel de grondverwerving past binnen de in het Uitvoeringsprogramma PMR/750 ha opgenomen afspraken, verloopt deze minder hard dan gepland.

Vorbereiding op het beheer

In samenwerking met de beoogde beheerders is een aanvang gemaakt met een geïntegreerde planvorming voor inrichting en beheer. De provincie Zuid-Holland betreft beheerders bij de planvorming, aangezien deze vanuit hun expertise goed kunnen adviseren over kostenoptimalisatie van de verschillende varianten en hun mogelijke toekomstige rol in het beheer van het Buijtenland van Rhooon.

In de verslagperiode zijn vorderingen gemaakt met de uitwerking van de inhoudelijke opgave die zal resulteren in een schetsontwerp van het inrichtings- en beheerplan. Een bouwsteen voor het inrichtings- en beheerplan betreft het advies dat wordt opgesteld onder leiding van de heer Heijkoop. Dit advies is nog niet gereed. Het advies Heijkoop betreft een visie op de inrichting en het beheer voor het gebied ten zuiden van de Essendijk. Centraal hierin staat de afweging die gemaakt moet worden inzake ruimte voor agrariërs binnen de natuurbestemming. De zomer van 2011 zal gebruikt worden om het schetsontwerp af te ronden en de bijbehorende inrichtings- en beheerkosten te berekenen. Gestreefd wordt naar vaststelling van het schetsontwerp in het vierde kwartaal van 2011.

Na vaststelling van het schetsontwerp wordt gestart met het uitwerken van een voorlopig ontwerp. De geschatte doorlooptijd om te komen tot een voorlopig ontwerp en een daarop volgend definitief ontwerp is ca. twee jaar. De provincie streeft ernaar eind 2013 te beginnen met de gefaseerde inrichting van het Buijtenland van Rhooon.

Communicatie

De communicatie over de voortgang van het project wordt door de provincie georganiseerd en afgestemd met de gemeente Albrandswaard. De nieuw ontwikkelde website www.buijtenland.nl speelt hierin een centrale rol. De in de verslagperiode

ontwikkelde communicatie stijl voor het Buijtenland van Rhooon heeft geleid tot genoemde nieuwe website en een nieuwe stijl voor de digitale nieuwsbrief. Er is een merkboek

(huisstijlhandboek) gemaakt waarin het gebruik van de communicatiestijl is beschreven. Gebiedsmarketing gaat immers gepaard met het voeren van een gezamenlijk merk door een groot aantal partijen. In overleg met toekomstige beheerders en andere stakeholders worden later ook andere communicatiemiddelen ontwikkeld.

Nu de planologische kaders voor het inrichtings- en beheerproces zijn vastgesteld, staat de provincie voor de inrichtings- en beheeropgave van het Buitenland van Rhoon. Deze opgave wil de provincie samen met mede-overheden, ondernemers, belangenbehartigers en bewoners verder uitwerken. Naast formele momenten waarop deze partijen zich hebben laten informeren en konden inspreken, heeft de provincie begin 2011 een vervolg gegeven aan de reeds in 2010 gestarte Rondetafelgesprekken. Deze waren specifiek gericht op bewoners van het plangebied en hadden een thematische aanpak.

Op donderdag 10 februari heeft de eerste inloopmiddag in ontmoetingsruimte de Vlakkenburg aan de Essendijk 24 plaatsgevonden. De inloopmiddag vindt in principe elke donderdagmiddag plaats. Opzet is om nieuwe contacten te leggen en belangstellenden te informeren over actuele ontwikkelingen. Op 7 april vond een voorjaarsontmoeting tussen belangenbehartigers, bestuurders en ambtelijk vertegenwoordigers plaats op de Vlakkenburg. Dit was een goede gelegenheid om bij te praten over de laatste ontwikkelingen, gedachten te toetsen en nieuwe contacten op te doen.

Op 29 juni heeft een informatiebijeenkomst over de sanering van de aan het plangebied van het Buitenland van Rhoon grenzende vuilstort Rhoonse Grienden plaatsgevonden. Deze vuilstort is een politiek gevoelig issue en komt geregeld aan de orde bij de planvorming van het Buitenland van Rhoon. Adviescombinatie Vuilstorten (ACV) heeft op grond van onderzoek een advies uitgebracht voor een saneringsplan. Alle betrokken partijen: ACV, de Rotterdamse GGD, de DCMR, Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde, de provincie en de gemeente waren aanwezig om vragen van bewoners te beantwoorden.

De ontwikkeling van een gebied betekent iets voor de mensen die er wonen, recreëren en ondernemen. Kunst functioneert bij de gebiedsontwikkeling als aanjager en katalysator. De provincie heeft voor het Buitenland van Rhoon twee kunstenaars uitgedaagd. In het recreatieve deel van Buitenland van Rhoon bedenkt een kunstenaar een nieuwe vorm van recreatie. Voor het zuidelijke gedeelte komt er een ode aan het landschap, een vorm van toegepaste kunst (paden, bruggen, hekken). Beide kunstenaars zoeken de samenwerking met de bewoners en bezoekers van het gebied.

Maatschappelijk draagvlak

De provincie werkt samen met PMR-partners, gemeenten en toekomstige beheerders aan het creëren van draagvlak op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Wanneer gesproken wordt over draagvlak zien we een wisselend beeld. Bewonersgroepen uiten zich in de media kritisch over de nieuwe plannen voor de inrichting en dragen tegelijkertijd ook oplossingen aan. Andere bewonersgroepen staan in de basis positief tegenover de plannen voor nieuwe natuur en uiten dat in individuele gesprekken met de provincie.

In de verslagperiode heeft de heer Heijkoop de door hem in 2010 gestarte gesprekken met agrariërs voortgezet. Heijkoop onderscheidt verschillende groepen agrariërs: agrariërs die door zouden willen gaan met de gangbare landbouw, agrariërs die zouden willen stoppen en agrariërs die zouden willen verplaatsen. Een enkeling heeft aangegeven een rol te willen vervullen in het beheer van natuurakkers, recreatie en zorg.

Bij het creëren van draagvlak wordt gekeken naar de belangen van betrokken partijen: wat zijn ieders belangen en kunnen alternatieve oplossingen aan de meeste belangen tegemoet komen. De inzet hierbij is gericht op maatwerk per organisatie of bewoner en een zorgvuldig begeleidingsproces.

De aanpak van Strategisch Omgevingsmanagement (SOM) vormt binnen het project een vaste werkwijze voor de omgang met stakeholders en de door hen aangedragen omgevingsissues. Prioritaire issues zijn cultuurhistorie, ondernemen met natuurakkers, waterkwaliteit, verkeer en verbindingen met raakvlakprojecten. Op basis van onderzoek en open overleg worden stap voor stap oplossingen gevonden. De resultaten daarvan zijn terug te vinden in het schetsontwerp van het inrichtings- en beheerplan.

3.2 Noordrand: Schiezone (50ha natuur- en recreatiegebied) en Schiebroekse en Zuidpolder (“Vlinderstrik”, 100ha natuur- en recreatiegebied)

Organisatie

Schiezone

De projectorganisatie van de Schiezone heeft zich in de eerste helft van 2011 toegespitst op laatste verwerving van ca. 10 ha natuurgebied en de uitwerking van het inrichtings- en beheerplan ter voorbereiding van de start van de realisatie in het najaar van 2011.

Voorts is gewerkt aan het maken van afspraken over de wandelroutes over de diverse landgoederen in het gebied.

Vlinderstrik

Sinds de tweede helft van 2010 is de projectorganisatie van de Vlinderstrik zich meer gaan richten op het aanbestedingstraject en het vervolg hierop, het inrichtings- en beheerplan. In de aanloop hier naartoe heeft het projectteam zich laten inspireren door studenten van hogeschool Larenstein, die zich vanuit een afstudeeropdracht onder begeleiding konden buigen over de inrichting- en beheervraagstukken van de Vlinderstrik

Planvorming

Schiezone

De uitspraak van de Raad van State op de ingestelde beroepen tegen het bestemmingsplan schuift door van maart 2011 naar vermoedelijk september 2011. Aangezien de natuurontwikkeling nog onderwerp is van beroep, wordt niet eerder gestart met de inrichting.

In de verslagperiode zijn de financiële consequenties van het inrichtings- en beheerplan en de beheergrenzen in beeld gebracht. In tegenstelling tot wat in de Negende Voortgangsrapportage is gemeld wordt het plan nu in september 2011 door het College van B&W van de gemeente Rotterdam vastgesteld. De reden hiervoor is dat er nieuwe inzichten zijn ontstaan in relatie tot de groenontwikkeling van de gehele Noordrand van Rotterdam (de te maken verbindingen etc.). Deze moeten nog in het inrichtings- en beheerplan worden opgenomen alvorens tot vaststelling over te kunnen gaan. Daarnaast is het wenselijk om het uitvoeringsplan en daarin opgenomen kostenramingen als bijlage bij het vast te stellen inrichtings- en beheerplan toe te voegen. Het doorschuiven van de vaststelling van het inrichtings- en beheerplan heeft geen financiële consequenties voor het project. Het opschuiven van de planning heeft ook geen consequenties voor de totaalplanning. Naar verwachting kan in het najaar van 2011 worden gestart met de daadwerkelijke aanleg van de natuurontwikkeling.

Vlinderstrik

De ambitie is om de gehele Zuid- en Schiebroekse Polder integraal tot natuur- en recreatiegebied te ontwikkelen. Deze ambitie wordt ingegeven door het belang van het gebied op lokale en regionale schaal. Een integrale natuur- en recreatieontwikkeling voor de gehele Zuid- en Schiebroekse polder tezamen bestrijkt ongeveer 140ha. De PMR-opgave voor de Zuid- en Schiebroekse polder betreft de ontwikkeling van 100ha.

De vaststelling van het bestemmingsplan voor de Vlinderstrik heeft gescheiden plaatsgevonden in een bestemmingsplan Vlinderstrik voor Lansingerland en één voor Rotterdam. Deze bestemmingsplannen zijn vastgesteld op respectievelijk 31 maart en 7 april 2011. De vastgestelde bestemmingsplannen met de bijbehorende stukken hebben, samen met de raadsbesluiten, van vrijdag 20 mei tot en met donderdag 30 juni 2011 ter inzage gelegen. Er zijn zes beroepen ingediend op het bestemmingsplan Vlinderstrik voor Rotterdam en vier beroepen op het bestemmingsplan Vlinderstrik voor Lansingerland. De ingediende beroepen hebben onder andere betrekking hebben op het Recreatief Concentratiepunt, de regels rondom de caravanstallingen en de natuurontwikkeling.

Ten aanzien van het beheer van de Vlinderstrik hebben beide gemeenteraden in de bestemmingsplanprocedure benadrukt dat zij het belangrijk vinden dat lokale agrariërs hierbij betrokken worden. Zoals in de Negende Voortgangsrapportage is aangegeven, waren de voorbereidingen voor het aanbesteden van het beheer in een vergevorderd stadium. De wens van de gemeenteraden om lokale agrariërs te betrekken bij het beheer is - voor zover mogelijk in relatie tot de aanbestedingsregelgeving - ingepast in de aanbestedingsleidraad. Deze zal naar verwachting in oktober 2011 gepubliceerd worden.

De planvorming voor de Vlinderstrik heeft vertraging opgelopen ten opzichte van de in de Negende Voortgangsrapportage gemelde planning. Dit is veroorzaakt door de aanbestedingsprocedure voor het beheer. Immers, de genoemde leidraad voor het beheer was vrijwel gereed, waarna nog de wens van gemeenteraden om lokale agrariërs bij het beheer te betrekken moest worden verwerkt. Deze vertraging heeft geen financiële consequenties.

De voortgang van zowel de Schiezone als de Vlinderstrik past binnen de in de UWO en het Uitvoeringsprogramma PMR/750ha gemaakte afspraken ten aanzien van de planning.

Communicatie

Schiezone

Na de uitspraak van de Raad van State over de op het bestemmingsplan ingediende beroepen wordt in oktober 2011 een bewonersavond georganiseerd. Indien na de uitspraak van de Raad van State de bestemming 'Natuur' in het bestemmingsplan onherroepelijk is geworden, zal in oktober het officiële startschot van de natuurontwikkeling in de Schiezone volgen. Op dit moment is de projectorganisatie bezig om een openingsfestiviteit te organiseren. Hierbij is het van belang om aandacht te besteden aan het feit dat in de Schiezone de eerste fase van de realisatie van PMR/750ha aanbreekt. Het is belangrijk zowel de lokale als de landelijke politiek bij dit evenement te betrekken.

Vlinderstrik

Op 18 mei 2011 zijn de bewoners middels een bewonersbrief geïnformeerd over de stand van zaken m.b.t. het bestemmingsplan, de terinzagelegging van het bestemmingsplan en de mogelijkheid van het indienen van beroep. Ook zijn de bewoners geïnformeerd over de stand van zaken rondom het beheer. Via de website www.kiezenvoorgroen.nl kunnen alle planproducten (waaronder het Masterplan Vlinderstrik en het bestemmingsplan) inclusief bijbehorende kaarten en bijlagen worden gedownload. Het laatste nieuws wordt er vermeld. Verder zijn er contacten tussen de gemeente Rotterdam, gemeente Lansingerland en individuele bewoners en betrokkenen. Zoveel mogelijk communicatielijnen worden benut.

Grondverwerving

Schiezone

Met betrekking tot de nog resterende verwerving van ca. 10 ha zit de gemeente Rotterdam nu midden in het onderhandelingstraject met betreffende eigenaren. Omdat nog steeds wordt uit gegaan van een minnelijke verwerving van de gronden kan de verwerving niet voor de zomer van 2011 worden afgerond. Indien voor het einde van 2011 blijkt dat minnelijke verwerving niet mogelijk is, wordt op basis van het dan naar verwachting onherroepelijke bestemmingsplan overgegaan op onteigening.

Vlinderstrik

In de Vlinderstrik heeft de gemeente Rotterdam al een groot aantal hectares in bezit (ca. 70% van het PKB-zoekgebied). Deze Rotterdamse gronden worden ingebracht. Recent is van twee eigenaren grond aangekocht. Met een aantal eigenaren moet nog tot overeenstemming worden gekomen.

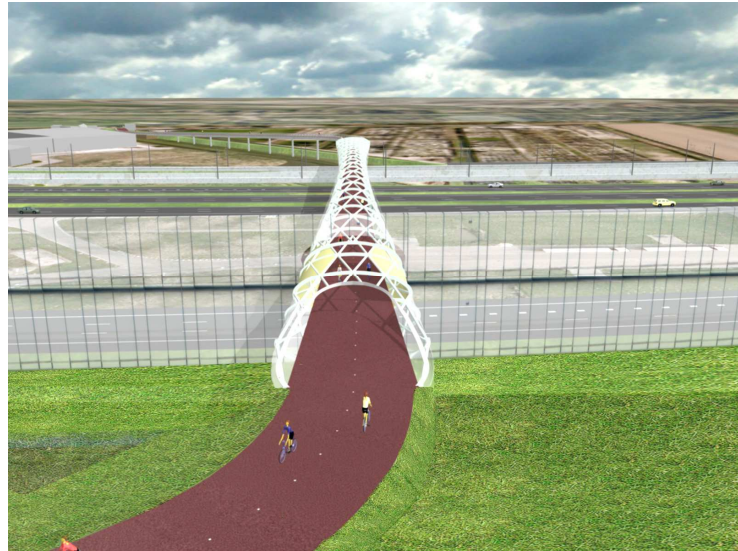
3.3 Groene Verbinding: wandel- en fietsverbinding over infrastructuurbundel

Organisatie

Er hebben zich in de verslagperiode geen organisatorische wijzigingen voorgedaan. De bestuurlijke afstemming en de communicatie voor het deelproject Groene Verbinding verlopen via de projectorganisatie van het deelproject het Buitenland van Rhoon.

Planvorming

De stadsregio Rotterdam heeft in september 2006 het Ingenieursbureau Gemeentewerken opdracht gegeven een architectonisch voorontwerp te maken voor de Groene Verbinding en het proces rondom de Groene Verbinding te coördineren. Het voorontwerp is in oktober 2007 opgeleverd. De stadsregio heeft op 10 juni 2010 het definitieve ontwerp vastgesteld.

In september 2010 is de opdracht voor de bestekfase verleend. In juni 2011 was het eindconcept van het bestek beschikbaar. De stadsregio zal op 14 september 2011 het bestek vaststellen, waarna in de periode van september tot november 2011 de Europese aanbesteding en contractering zal plaatsvinden. Na de voorbereidende werkzaamheden kan de aannemer vanaf januari 2012 het werk starten. De realisatie zal ongeveer tweeënhalf jaar in beslag nemen.

De oplevering van de Groene Verbinding is met ruim een jaar vertraagd. Uitgangspunt voor de oorspronkelijke planning van de Groene Verbinding over de A15 was dat de werkzaamheden in het MAVA contract (verbreding A15 van Maasvlakte tot Vaanplein) toe zouden laten dat in de tweede helft van 2012 de werkzaamheden ter plaatse van de A15 uitgevoerd konden worden. De gunning van het MAVA contract door Rijkswaterstaat aan de aannemerscombinatie A-Lanes heeft echter vertraging opgelopen van september 2010 naar januari 2011, zodat pas in het voorjaar contact kon worden opgenomen met A-Lanes. Om tot afronding van het bestek te komen, was het nodig om de data voor de werkzaamheden rond de A15 definitief te hebben, omdat dan ook afspraken met ProRail konden worden gemaakt met betrekking tot de buitendienststelling van de Betuweroute. Deze planningsgegevens zijn onontbeerlijk voor het contract met de aannemer van de Groene Verbinding. Uit het overleg met A-Lanes is gebleken dat zij prioriteit geven aan het verplaatsen van de verzorgingsplaats en het Shell-station nabij de Groene Verbinding, waardoor de planning van de onderbouw van de Groene Verbinding met een half jaar is verschoven naar de eerste helft van 2013. Als gevolg daarvan kan de montage van de (twee) stalen brugdelen pas in juli respectievelijk september 2013 plaatsvinden. De voorgaande verschuiving leidt, indien aan meerdere bouwstromen tegelijk gewerkt kan worden, tot oplevering in het voorjaar van 2014.

In de projectomgeving van de Groene Verbinding loopt op dit moment nog één ander ontwikkelingstraject waar de stadsregio door middel van voorinvesteringen op heeft geanticipeerd. Het betreft de aanleg van de wandelwal achter het in aanleg zijnde geluidsscherm A15 ter hoogte van woningbouwlocatie Portland. De wandelwal fungeert als aanlandingsplaats voor de Groene Verbinding aan de (Albrandswaardse) zuidkant. Het op eindhoogte brengen is vertraagd door ongelijke zetting van de wandelwal. Besloten is te stoppen met verder ophogen met grond en te kiezen voor een gewichtsneutrale ophoging. Deze werkzaamheden worden meegenomen in het aanbestedingstraject. Op de wandelwal komt een fietspad te liggen die, via een brug over de Koedood, aansluit op de rotonde van de Rhoonse baan.

De gemeente Albrandswaard, de provincie Zuid-Holland en de stadsregio Rotterdam hebben samen verkend hoe de wandel- en fietsverbinding het beste verbonden kan worden met het Buitenland van Rhoon. Hiervoor zijn vanaf de Rhoonse baan een drietal tracés beschikbaar. Inzet vanuit de stadsregio is gericht op besluitvorming hierover in 2012.

Met de relevante partijen in de projectomgeving zijn uitvoeringsovereenkomsten in de maak over realisatie, onderhoud en beheer. De uitvoeringsovereenkomsten met Rijkswaterstaat en Prorail zijn al ondertekend. De uitvoeringsovereenkomst met de gemeente Albrandswaard is ook afgerond en al ondertekend door de gemeente. De stadsregio tekent op 31 augustus 2011 na vaststelling van het bestek door het dagelijks bestuur. De gemeente Rotterdam heeft ambtelijk ingestemd met het in beheer nemen van de Groene Verbinding. Deze zomer neemt het College van B&W hierover een besluit, waarna de uitvoeringsovereenkomst zal worden ondertekend.

Communicatie

In de eerste helft van 2010 is op basis van het definitieve ontwerp en voorafgaand aan ruimtelijke ordeningsprocedures een communicatietraject gestart. Er zijn gesprekken gevoerd met de direct omwonenden. Met de bewoners ten oosten van de Pendrechtse dijk zijn gesprekken gaande over het eventueel verplaatsen van de paardenstal. Hier wordt gezamenlijk gewerkt aan een oplossing. Na overleg met de gemeente Albrandswaard en de deelgemeente Charlois is besloten geen aanvullende voorlichtingsavond te organiseren. De omgevingsvergunning en andere relevante vergunningen waaronder een watervergunning zijn aangevraagd. Er is een tweetal bezwaren gekomen op de omgevingsvergunning. Met de bezwaarmakers zijn gesprekken gevoerd. Naar verwachting zal op 1 augustus 2011 de omgevingsvergunning worden afgegeven.

Routereservering Groene Verbinding

4. Scope / doelstellingen

Er hebben zich in de verslagperiode geen scopewijzigingen voorgedaan.

5. Financiën

In de verslagperiode zijn geen grote uitgaven gedaan ten laste van het programmabudget (peildatum 30 juni 2011).

Voor het project het Buitenland van Rhoon (incl. de programmasturing op de 750 hectare) is € 117,5 miljoen (prijspeil 2002) beschikbaar. Uit de meest recente grondprijzmonitor van het ministerie van EL&I en de lopende onderhandelingen met grondeigenaren, blijkt dat de grondprijs hoger is dan aanvankelijk voorzien. Vooralsnog is het de verwachting dat het project uitvoerbaar is binnen het beschikbare budget. Wanneer de grondprijzen excessief hoger blijken te zijn dan geraamd, volgt een financieel tekort dat vraagt om passende beheersmaatregelen (zie risicoparagraaf).

Voor de twee projecten in de Noordrand van Rotterdam (de PMR-opgave van 150 hectare) is € 30,5 miljoen (prijspeil 2002) beschikbaar. Daarbij is een verdeling van de gelden gemaakt tussen de Schiezone (50 hectare) en de Zuid- en Schiebroekse Polder (100 hectare). De grondexploitatie voor de Noordrandprojecten PMR 150 hectare (Vlinderstrik en Schiezone) is in z'n geheel in december 2009 vastgesteld en in uitvoering genomen. De ontwikkeling van de PMR-opgave (150 hectare) is financieel uitvoerbaar met het beschikbare budget. De aanvullende opgave van 40 hectare in de Vlinderstrik valt buiten de PMR financiering en is mede mogelijk door een ILG/RodS subsidie van € 3,5 miljoen. De provincie Zuid-Holland heeft hiervoor - als subsidieverstrekker - de gemeente Rotterdam een schriftelijke toezegging gedaan. Het nieuwe kabinet heeft in het regeerakkoord aangekondigd de rijksfinanciering van ILG/RodS te beëindigen. Het is nog onzeker of deze bijdrage aan de aanvullende opgave in de Vlinderstrik ook daadwerkelijk gestand kan worden gedaan.

Op basis van het bestek (zomer 2011) is voor de Groene Verbinding een nieuwe kostenraming gemaakt voor de realisatie, het beheer en het onderhoud. Hieruit is opnieuw gebleken dat de Groene Verbinding binnen het taakstellend budget uitvoerbaar is.

6. Risico's

De vier deelprojecten van PMR/750ha hebben verschillende risicoprofielen. Zo beschikt de gemeente Rotterdam als projecttrekker van de Noordrand over een groot deel van de gronden in de Noordrand. Daarmee is het risico voor de gemeente Rotterdam in relatie tot de grondverwerving voor de Noordrand kleiner dan het risico voor de provincie Zuid-Holland in relatie tot de grondverwerving voor het Buitenland van Rhoon.

Ten opzichte van de Negende Voortgangsrapportage zijn enkele risico's vervallen: met de vaststelling van het uitwerkingsplan door de gemeente Albrandswaard is vertraging in de planvorming voor het project Buitenland van Rhoon ingevolge de in het bestemmingsplan opgenomen uitwerkingsplicht niet meer aan de orde. Ook het risico inzake de vliegveiligheid en mogelijke gevolgen daarvan voor de inhoud van het bestemmingsplan en doelen van het project Vlinderstrik is geschrapt, aangezien uit het fauna-effectonderzoek is gebleken dat er nog voldoende mogelijkheden zijn om de recreatieve en ecologische ambities voor de Vlinderstrik vorm te geven: het bestemmingsplan is inmiddels vastgesteld. Ten slotte is het risico van het niet halen van de krappe planning voorafgaande aan de aanvankelijk voor maart 2012 geplande start van de uitvoering van de Groene Verbinding vervallen, aangezien de uitvoering van de Groene Verbinding is vertraagd (zie toelichting op blz. 13). Tevens zijn er nieuwe tijdsrisico's vermeld inzake de planning en oplevering van de Groene Verbinding.

De provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en de stadsregio Rotterdam hebben voor elk deelproject van PMR/750ha een financieel risicoprofiel opgesteld. Hierbij is op basis van de financiële risico's doorgerekend of de deelprojecten binnen het met de UWO beschikbaar gestelde budget kunnen worden uitgevoerd. Uitkomst na doorrekening van de financiële risico's is dat alle deelprojecten uitvoerbaar zijn binnen het beschikbare budget (zie financiële paragraaf). Partijen zullen jaarlijks zorgdragen voor een actueel financieel risicoprofiel.

Per deelproject volgt nu een overzicht met de meest belangrijke actuele risico's en bijpassende beheersmaatregelen.

Het Buitenland van Rhoon

De belangrijkste risico's voor het Buitenland van Rhoon in deze fase van de planvorming:

Planvorming

- Vertraging in de planvorming ingevolge ingediende beroepen op het bestemmingsplan en het uitwerkingsplan. In het kader van de bestemmingsplanprocedure zijn beroepen ingediend bij de Raad van State tegen het bestemmingsplan en de provinciale aanwijzing op onderdelen van het bestemmingsplan. Naar verwachting volgen in de tweede helft van 2011 ook beroepen tegen het uitwerkingsplan. Wanneer beroepen gegrond worden verklaard door de Raad van State, is er een risico op vertraging in de planvorming. Om dit risico te reduceren hebben de provincie Zuid-Holland en de gemeente Albrandswaard aan het in PMR-verband functionerende Juristenoverleg (JOR) gevraagd een kwaliteitstoets uit te voeren op de door hen opgestelde verweerschriften. In het kader van het strategisch omgevingsmanagement wordt gezien of er - voorafgaande aan de behandeling van de beroepen door de Raad van State - oplossingen voor de ingediende bezwaren mogelijk zijn.

Grondverwerving

- De ‘minnelijke’ grondverwerving loopt minder hard dan aangenomen. Verwachting is dat de grondverwerving een impuls krijgt nu de gemeente Albrandswaard in aanvulling op het bestemmingsplan ook het uitwerkingsplan heeft vastgesteld. Om de ‘minnelijke’ grondverwerving te versnellen wordt de grondverwerving geïntensiveerd en worden voorbereidingen getroffen om zonodig met behulp van onteigening gronden te kunnen verwerven. Dit gebeurt om de urgentie van het verkrijgen van grondeigendom te benadrukken en op termijn ook de laatste percelen in eigendom te krijgen. Verwacht wordt dat op deze wijze in 2012 meer druk ontstaat om ook met andere eigenaren uit de eerste fase minnelijk tot overeenstemming te komen;
- Hogere grondverwervingsprijzen dan geraamd. In de kostenraming is gerekend met de meest actuele grondprijzen die uit de grondprijzmonitor van het ministerie van EL&I afkomstig zijn. Ook de zowel in als buiten het gebied totstandgekomen referenties van prijsvorming bevestigen een hogere grondprijs dan bij aanvang van het project was voorzien. In het financieel risicoprofiel wordt rekening gehouden met de situatie dat de prijs hoger zal komen te liggen dan geraamd. Een fluctuatie van de grondprijs heeft geen invloed op de met het Rijk in de UWO gemaakte afspraak om voor 2021 tot realisatie te komen. In artikel 12.1 van de UWO is echter vastgelegd dat in geval van gewijzigde/onvoorziene omstandigheden die een verandering van scope, planning, randvoorwaarden of dergelijke met zich meebrengen, zoals bijvoorbeeld excessieve grondprijsstijgingen, partijen met elkaar in overleg treden. In overleg wordt dan gezocht naar een passende oplossing.

Maatschappelijk draagvlak

- Het risico op het ontbreken van voldoende maatschappelijk draagvlak wordt beheerst door het organiseren van een professionele communicatie met direct betrokkenen en maatschappelijke partijen. In het kader van strategisch omgevingsmanagement wordt in overleg met stakeholders gewerkt aan oplossingen voor prioritaire issues (zie communicatieparagraaf op blz. 9 en 10). Tevens wordt gepoogd het draagvlak te vergroten door in gesprek te gaan met (een selectie van) stakeholders die beroep hebben ingesteld tegen het bestemmingsplan en de provinciale aanwijzing, met als inzet het waar mogelijk wegnemen van bezwaren. Ook het traject dat plaatsvindt onder leiding van de heer Heijkoop beoogt het creëren van draagvlak bij betrokken partijen (beheerders, agrariërs) waar het gaat om een visie op de inrichting en het beheer van het gebied ten zuiden van de Essendijk.

Schiezone en Vlinderstrik

De belangrijkste risico’s voor de Noordrand-deelprojecten in deze fase van de planvorming:

Planvorming

- Het belangrijkste risico voor de realisatie van de Schiezone en de Vlinderstrik is vertraging in de bestemmingsplanprocedure. Hoewel de meeste ingediende beroepen het onherroepelijk worden van de bestemmingsplannen niet in de weg lijken te staan, bestaat er een risico dat beroepen tegen de natuurontwikkeling door de Raad van State worden gehonoreerd en de bestemmingsplannen op dit onderdeel moeten worden gerepareerd. Dit kan een vertraging van ongeveer één jaar veroorzaken. Echter, de afspraken die in het kader van de UWO zijn gemaakt, kunnen dan alsnog ruimschoots worden behaald. De gemeente Rotterdam stuurt met de inzet van terzake kundige juristen op een kwalitatief zo sterk mogelijk verweer in het kader van de lopende beroepsprocedures;

- Vertraging in de planvorming van PMR ingevolge het niet rondkomen van de cofinanciering van 40 extra hectares natuur- en recreatiegebied in de Vlinderstrik. De benodigde ILG/RodS-middelen van € 3,5 miljoen (zie paragraaf 5 op blz. 15) zijn een cofinanciering om 40 hectare extra natuur- en recreatiegebied te realiseren in de Zuid- en Schiebroekse Polder. Deze hectares vormen een aanvulling op de PMR-opgave waarbij in deze polders 100 hectare natuur-en recreatiegebied zal worden gerealiseerd. Voor deze polders is een integraal Masterplan Vlinderstrik gemaakt van 140 hectare. Als blijkt dat dit ruimtelijk plan voor 140 hectare niet haalbaar is, moet de planvorming (deels) opnieuw plaatsvinden. Mogelijke consequentie hiervan is dat er bezuinigd moet worden op de kwaliteit en/of de grondverwerving, primair binnen deze 40 extra hectares. Hiermee kan de realisatie van de ecologische en recreatieve verbinding - als onderdeel van de PMR-opgave van 100ha - in gevaar komen. In het kader van het ambtelijk en bestuurlijk overleg over de herijking van het ILG met het Rijk, sturen de gemeente Rotterdam en de provincie Zuid-Holland op prioritering en behoud van de benodigde ILG/RodS-middelen, om de beoogde ontwikkeling van 140 hectare veilig te stellen. Aangezien het voorliggende bestemmingsplan globaal van aard is, komt de voortgang en realisatie van dit bestemmingsplan op korte termijn niet in gevaar.

Grondverwerving

- Om de PMR-opgave conform de UWO te realiseren, dienen particuliere gronden te worden aangekocht. Hoewel waar mogelijk wordt aangekocht op minnelijke basis, kan met het nieuwe bestemmingsplan ook tot onteigening worden overgegaan. Het volgen van deze procedure heeft consequenties, zowel voor de planning als mogelijk ook financieel. De verwerving van deze gronden zal dan 1 tot 2 jaar later kunnen plaatsvinden, maar past binnen de met de UWO en het Uitvoeringsprogramma gemaakte afspraken;
- De in de PKB aangegeven begrenzing – te weten het zoekgebied voor de 100ha in de Zuid- en Schiebroekse Polder – volgt niet de logische begrenzing van percelen. De percelen van de in te brengen (Rotterdamse) en de aan te kopen (particuliere) grond in de Vlinderstrik lopen door tot in de aangrenzende reserveringszone voor de toekomstige A13/16. Mogelijk leidt dit tot gedwongen aankopen buiten het PKB-gebied. Binnen het projectbudget voor de Schiebroekse Polder en Zuidpolder is – conform de UWO PMR/750ha – geen rekening gehouden met een kostenpost voor deze gronden in de reserveringszone. Dit risico lijkt beperkt. Om dit risico te beheersen vindt afstemming plaats met de projectorganisatie A13/16.

Maatschappelijk draagvlak

- Het behoud van maatschappelijk draagvlak is belangrijk om vertraging in de beroepsprocedure te voorkomen. Daarnaast levert een gedragen plan/project een goede bijdrage aan de leefbaarheidsdoelstelling van PMR/750ha. De communicatie heeft daarom tot doel zowel tijdens de planvorming als de realisatie bij te dragen aan het creëren van draagvlak voor de plannen en het faciliteren van een goede dialoog met de omgeving. Bewoners, ondernemers en belanghebbenden zijn betrokken bij hun leefomgeving en kijken vanuit dit perspectief kritisch mee met veranderingen die de overheid daarin aan wil brengen. De projectorganisatie waardeert deze betrokkenheid en probeert deze kritische blik zoveel mogelijk te benutten bij de planvorming en de participatie. In de communicatie staan transparantie, integriteit en een democratisch verloop centraal. Een belangrijke beheersmaatregel hierbij is het uitvoeren van het communicatieplan dat zowel voor de Schiezone als de Vlinderstrik jaarlijks wordt

bijgesteld. Voor de Schiezone geldt dat bewoners op eigen verzoek halfjaarlijks worden ingelicht over de voortgang van de planvorming en de uitvoering.

Groene Verbinding

Het belangrijkste risico voor de Groene Verbinding in deze fase van de planvorming is:

- Vertraging in het verkrijgen van de omgevingsvergunning en andere vergunningen door bezwaren van omwonenden en andere burgers. De projectorganisatie is in gesprek met de twee bezwaarmakers.

Belangrijke risico's in de realisatiefase zijn:

- Het niet halen van de opleverdatum voor de Groene Verbinding door de aannemer. Bij de gunning van het werk wordt een harde opleverdatum opgenomen met een boeteclausule;
- Het niet tijdig beschikbaar stellen van de tijdvensters door A-lanes, de aannemerscombinatie van de verbreding van de A-15 om het bouwen van de Groene Verbinding ter hoogte van de A15 mogelijk te maken. Met Rijkswaterstaat is afgesproken dat de planning van de aannemerscombinatie voor de verbreding van de A15 leidend is. De projectorganisatie voor de Groene verbinding en de projectorganisatie van A-lanes hebben structureel contact over de voortgang van hun werkzaamheden en zullen - indien dit risico zich voordoet - gezamenlijk zoeken naar een oplossing.

Het bestek zal op 14 september 2011 door het dagelijks bestuur van de stadsregio worden vastgesteld. Voor de start van de realisatiefase zal een nieuwe risicoanalyse gemaakt worden.

7. Organisatie en kwaliteit

Voor zowel de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam als de stadsregio Rotterdam geldt dat de implementatie van het risicomangement goed is ingevoerd en verankerd in het werkproces van de betrokken organisaties.

In de verslagperiode is:

- Door de partners een vervolg gegeven aan het systematisch en continu identificeren, beheersen en registreren van risico's en beheersmaatregelen. Hierbij wordt recht gedaan aan de sturing en coördinatie op programmaniveau en de eigen verantwoordelijkheid van de deelprojecten binnen PMR/750ha voor de (actualisatie van de) eigen risicodossiers;
- Op programmaniveau de halfjaarlijkse risicosessie voor de vier deelprojecten van PMR/750ha georganiseerd met vertegenwoordigers van provincie, gemeente en stadsregio, waarbij voor elk deelproject toprisico's en bijpassende beheersmaatregelen zijn besproken.

Begin 2010 is op basis van een audit vastgesteld dat het project Buitenland van Rhon voldoet aan de standaard van PRINCE2, een methodiek voor projectmanagement.

De voor eind 2011 geplande onafhankelijke audit op het project Buitenland van Rhon om de toepassing van PRINCE2 als projectmethodiek te staven, verschuift naar het eerste kwartaal van 2012. Eind 2011 is er geen Prince2-consultant beschikbaar om de audit uit te voeren.